

การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ The Development of an E-book, entitled 'Audio Description Production'

ธัญภัทร เทียงทัศน¹, ปราณปรียา คำมา², และ ภัทรวรรณ ไกรปิยเศรษฐ^{3*}
Thanyaphat Teingtud¹, Phanpreeya Kamma², and Pattarawat Kraipiyaset^{3*}

1, 2, 3* หลักสูตรสาขาวิชาเทคโนโลยีสื่อดิจิทัลและสื่อสารมวลชน, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, กรุงเทพมหานคร

1, 2, 3* Digital Media and Mass Communication Technology Program, Rajamangala University of Technology Krungthep, Thailand

Received: May 23, 2023 Revised: July 4, 2023 Accepted: July 7, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ และ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ วิธีการวิจัย ศึกษาข้อมูลทฤษฎีจากหนังสือ เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย 2 บทดังนี้ บทที่ 1 ทำความรู้จักสื่อเสียงบรรยายภาพ และบทที่ 2 ขั้นตอนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ หลังจากนั้นประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านประเมินคุณภาพนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และประเมินความพึงพอใจกับกลุ่มศึกษา นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาประยุกต์ใช้สื่อเสียง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 38 คน

สรุปผลการศึกษาพบว่าความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย \bar{X} =4.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. =0.73) หากพิจารณาความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยกลุ่มศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาประยุกต์ใช้สื่อเสียงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน อยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย \bar{X} =4.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D.=0.59) พบว่า กลุ่มศึกษาสามารถนำองค์ความรู้ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์พัฒนาสื่อเสียงตามกระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ได้อย่างถูกต้อง

คำสำคัญ: หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สื่อเสียง สื่อเสียงบรรยายภาพ

Abstract

The purposes of this research were 1) to develop the electronic book (e-book) with audio description production 2) to evaluate the satisfaction after using e-book with audio description production. The research method was to study the theories from several books, articles and related researches to carry out the development e-book with audio-visual description production. The e-book consist of two chapters as follows: chapter 1: Introduction to audio-visual description production and chapter 2: Production of audio description production. After that, the quality was assessed by three experts who provided

*Corresponding author. Tel.: 086 313 1895

email address: pattarawat.k@mail.rmutk.ac.th

recommendations for improvement and evaluated the satisfaction with the study group. Furthermore, assessing satisfaction with the study group who were 38 students majoring in the Television and Radio Broadcasting Technology from the Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Krungthep, enrolled in the Applied Media Audio course in the first semester of the academic year 2564 by specific target group. The study found that the overall satisfaction level after using e-books with audio-visual description production was high level (\bar{X} =4.14, S.D.=0.73). When considering the satisfaction level after using e-book with audio-visual description production, the captioning production process among the group of students, consisting of 38 people, who enrolled in the Applied Media Audio course in the first semester of the academic year 2021, was shown the highest level (\bar{X} =4.57, S.D.=0.59). Moreover, it was also found that the study group can accurately apply the knowledge from e-books to develop audiovisual media following the process of audio description production.

Keywords: Electronic book (E-book), Sound Media, Audio Description Production

บทนำ

ในยุคปัจจุบันสมาร์ตโฟนมีความสำคัญต่อการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นในยุคการเชื่อมต่อไร้สาย และมีฟังก์ชันการทำงานที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเติมเต็มกับการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นซึ่งถือเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ และพกพาสมาร์ตโฟนติดตัวอยู่ตลอดเวลา (พิชชา วัฒนธนะกุล, วาสนา ผิวชม และเปรม จันทรสว่าง, 2560) เมื่อกระแสความนิยมของหนังสือแบบรูปเล่มลดลง ทำให้สำนักพิมพ์ต้องหันมาปรับเปลี่ยนแพลตฟอร์มในการจำหน่ายหนังสือให้เป็นรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น อีกหนึ่งปัจจัยที่ขับเคลื่อนให้ตลาดหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในภูมิภาคนี้ให้เติบโตคึกคักไม่แพ้กันคือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความชื่นชอบในเทคโนโลยี (กุลธิดา เด่นวิทยานันท์, 2561) ซึ่งในปัจจุบันอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป็นอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกหลากหลายด้านเช่น การสื่อสาร แอปพลิเคชันต่าง ๆ ความบันเทิง รวมไปถึงแหล่งการเรียนรู้ที่สามารถพกพาได้อย่างง่าย โดยความสำคัญของหนังสือมีประโยชน์กับชีวิตมากเพราะมนุษย์ต้องการแสวงหาคำตอบที่ตนอยากรู้อยากเห็นด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ชักถาม และเดินทาง เป็นต้น แต่วิธีที่มนุษย์จะแสวงหาคำตอบได้ดีที่สุดและสะดวกที่สุด คือ การแสวงหาคำตอบ หนังสือจึงเป็นแหล่งอ้างอิงที่ดีที่สุด และมีความสำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน เกิดกระบวนการทางความคิดและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้ ดังนั้นเทคโนโลยีการผลิตหนังสือในปัจจุบัน รูปแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีลักษณะของหนังสืออยู่แต่สามารถอ่านผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ มีคุณสมบัติที่กระตุ้นความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งประกอบด้วย ภาพ เสียง มัลติมีเดีย และหนังสือสามารถโต้ตอบกับผู้อ่านได้นั่นเอง (ทับทิมทอง กอบัวแก้ว และวัชรนที สุปัติ, 2559) เห็นได้ว่าหนังสือให้คุณค่าทางด้านจิตใจได้มากกว่าหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สามารถสร้างจุดเชื่อมโยงกับข้อมูลภายนอกได้ สามารถเปิดอ่านได้ด้วยโปรแกรมผ่านคอมพิวเตอร์ สมาร์ตโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์หนึ่งเล่มสามารถอ่านได้พร้อมกันจำนวนมากโดยออนไลน์อ่านผ่านอินเทอร์เน็ต แล้วยังพัฒนาเป็นบทเรียนหรือใช้ในการศึกษาได้ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกสบายในยุคปัจจุบัน

สอดคล้องการกับผลิตสื่อเสียงให้สำหรับผู้พิการ ทาง กสทช. ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการให้เข้าถึงหรือรับรู้และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ คณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ จึงขอเผยแพร่ สัญลักษณ์ ตามประกาศ กสทช. ให้ผู้ประกอบการกิจการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล นำไปใช้ในการแสดงก่อนเสนอรายการที่จัดให้มีบริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) ในปัจจุบันนี้ภาครัฐได้ออกกฎหมายคุ้มครองคนพิการมากมายให้ผู้ประกอบการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล นำไปใช้แสดงก่อนเสนอรายการที่จัดให้มี

บริการล่ามภาษามือ คำบรรยายแทนเสียง และเสียงบรรยายภาพ และเป็นเรื่องที่รัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันกับผู้ประกอบการโทรทัศนเพราะได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของผู้พิการทางสายตาที่จะได้มีสิทธิ์เท่าเทียมกับบุคคลปกติทั่วไป สำหรับเสียงบรรยายภาพ เริ่มต้นหลังจากประเทศไทยมีการเปลี่ยนสัญญาโทรทัศนจากระบบอนาล็อกมาเป็นระบบดิจิทัลเมื่อเทคโนโลยีทันสมัยขึ้นทำให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงสื่อในรูปแบบต่าง ๆ ได้มากขึ้นด้วย และยังมีประกาศจาก กสทช. ว่าด้วยเรื่องสิทธิการเข้าถึงสื่อของคนพิการให้ทีวีดิจิทัลช่องต่าง ๆ ต้องทำสื่อบริการเพื่อผู้พิการประกอบด้วย สื่อเสียงบรรยายภาพ (AD) คำบรรยายแทนเสียง (CC) และล่ามภาษามือ (SL) ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2561) ในประเทศไทย มีองค์กรที่สนับสนุนเสียงบรรยายภาพ (Audio Description -AD) คือ กสทช. และ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ได้จัดทำสื่อประกอบในรายการเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ให้แก่คนพิการ ได้แก่ ล่ามภาษามือ (Sing Language-SL), คำบรรยายแทนเสียง (Closed Caption -CC) และเสียงบรรยายภาพ (Audio Description -AD) Thai PBS ในฐานะสื่อสาธารณะเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่ดีของประชาชนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จึงดำเนินการส่งเสริมในเรื่องการผลิตเสียงบรรยายภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งการให้บริการเสียงบรรยายภาพ การจัดอบรมและกิจกรรมให้ความรู้ การเผยแพร่ความรู้สู่สาธารณะรวมถึงการผลิตหนังสือเอกสารความรู้ (ธาริณี อินทรนันท์, 2561) สำหรับการนำเสนอเสียงบรรยายภาพ กลุ่มตัวอย่างต้องการได้ยินเสียงดนตรีประกอบ ต้องการระดับเสียงที่รับฟังได้ชัดเจน คุณภาพเสียงดีและมีมิติของเสียง มีจังหวะการบรรยายที่เข้ากับภาพ ไม่บรรยายทับซ้อนเสียงหลักของรายการ เสียงของผู้บรรยายมีความแจ่มชัด ออกเสียงชัดเจนและสื่ออารมณ์ได้เหมาะสมกับธรรมชาติของรายการ ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง หลีกเลี่ยงการแสดงความคิดเห็นหรือตีความสิ่งที่เห็น แต่ในรายการบางประเภท เช่น รายการอาหารหรือรายการท่องเที่ยว สามารถบรรยายสรุปความหรือตีความในเชิงบวกได้ผู้วิจัยยังพบด้วยว่า ปัจจัยที่ทำให้คนพิการทางการเห็นมีความต้องการเสียงบรรยายภาพแตกต่างกัน ได้แก่ อายุที่เริ่มพิการทางการเห็น ลักษณะของความพิการทางการเห็น ระดับของความพิการทางการเห็น รสนิยมและวิถีชีวิต ประสบการณ์ชีวิต และการศึกษา (ภทธีรา สารากรบริรักษ์, 2558)

จากข้อมูลดังกล่าวปัญหาการใช้เทคโนโลยีของคนในยุคปัจจุบันกลายเป็นปัจจัยที่ 5 จึงได้มีการพัฒนาจากหนังสือธรรมดาให้กลายเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่ใช้งานได้ สอดคล้องกับการใช้งานสมาร์ตโฟนที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและพกพาได้ง่าย โดยเนื้อหาของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์สอดคล้องกับนโยบายภาครัฐของ กสทช. ที่ได้ส่งเสริมผู้พิการทางสายตา และมีองค์กรที่สนับสนุนที่ได้ร่วมมือกัน คือ กสทช. และหน่วยงาน Thai PBS ที่เป็นกิจการโทรทัศน์ในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (AD) ในสังคมมีความต้องการหลักการและขั้นตอนในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ดังนั้นผู้ศึกษามีความสนใจในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ เพื่อแก้ปัญหาให้ผู้พิการทางสายตา ได้เข้าใจกระบวนการการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (AD) และเป็นสื่อเสริมใช้ทำการเรียนการสอนรายวิชาการประยุกต์ใช้สื่อเสียง

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านการผลิตหนังสือ จนในปัจจุบันได้พัฒนาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ง่ายต่อการเข้าถึงข้อมูล และเนื้อหาต่าง ๆ ได้สะดวกเนื่องจากในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์นั้น มีการใช้สื่อมัลติมีเดียทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจข้อมูลได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวความคิดของการผลิตสื่อเสียงให้สำหรับผู้พิการให้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเท่าเทียม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการทบทวนหลักการ แนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาพัฒนาเป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการ

สอนรายวิชาการประยุกต์ใช้สื่อเสียง เพื่อให้ นักศึกษาสามารถผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพได้อย่างถูกต้อง และสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลของผู้พิการเห็นในสังคมไทย

1. ทฤษฎีการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แนวความคิดหลัก 3 ประการคือ (ไกรพ เจริญโสภา, 2554)

1.1 การออกแบบโครงสร้างลำดับการจัดเก็บ (Massage Storage) คือ การนำเสนอ เนื้อหาสาระ (Massage Presentation) ของข้อมูลอย่างเป็นระบบ และสรุปเนื้อหาทางความคิดแบบเป็นลำดับขั้น

1.2 การออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างหนังสือกับผู้อ่าน (Consumer Interface) ทำให้เกิดความเข้าใจและเข้าถึงมัลมีส่วนร่วมกับการอ่านข้อมูลหนังสือ สร้างองค์ความรู้จากการทำกิจกรรม เสริมสร้างความคิดทางการอ่าน

1.3 สถานีหรือแหล่งสำหรับการเข้าถึงค้นหาเนื้อหาเพิ่มเติม หรือนำเนื้อหาใหม่มาเติม (Access Stations)

2. ทฤษฎีหลักการของรูปแบบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ แบ่งตามหน้าที่ สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 รูปแบบ คือ (ประคองศรี ภาเรือง, 2560)

2.1 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับเก็บเอกสารสำคัญ (Archival) เป็นการเก็บข้อมูลข่าวสารขนาดใหญ่ในรูปแบบของฐานข้อมูล

2.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ให้ข่าวสารความรู้ (Information) จะมีลักษณะคาบเกี่ยวกับหนังสืออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบแรก ซึ่งข่าวสารจะมีความแคบกว่าแบบแรก และมีลักษณะเฉพาะมากกว่า มีความสัมพันธ์กับหัวข้อเรื่องใดหัวข้อเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น หนังสือเรียนแพทยศาสตร์ออกซฟอร์ดบนซีดีรอม หนังสือรายชื่อเพลงนิมบัส (Nimbus Music Catalogue) เป็นต้น

2.3 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อการสอน (Instructional) เป็นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์มากในการถ่ายทอดความรู้ความชำนาญเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ ตัวอย่างเช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ที่มีการออกแบบหน้าจอสำหรับคอมพิวเตอร์พื้นฐานการอบรม (Computer – Based Training)

2.4 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์แบบตั้งคำถาม (Interrogational) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์รูปแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการทดสอบ สอบย่อย และประเมินผลกิจกรรม โดยวัดจากความรู้ที่ได้จากการศึกษาหัวข้อที่เกี่ยวข้อง

3. แนวทางในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์อิเล็กทรอนิกส์ แบ่งตามชนิดของข้อมูลข่าวสารและเครื่องอำนวยความสะดวก สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภท (ประคองศรี ภาเรือง, 2560)

3.1 หนังสือเรียนอิเล็กทรอนิกส์ (Textbooks) ในระยะแรกจะมีลักษณะเป็นเส้นตรงมีโครงสร้างเป็นตัวอักษร (Text) ต่อมาจะมีลักษณะที่เป็นมัลมีเดียมากขึ้น

3.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพเคลื่อนไหว (Moving Picture Books) มีโครงสร้างจากภาพเคลื่อนไหวระยะเวลาสั้น ๆ (Animation Clips) หรือภาพวิดีโอ (Motion Video Segment) หรือทั้งสองอย่างรวมกัน

3.3 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์หลายภาษา (Talking Books) จะมีลักษณะเป็นเนื้อหาประกอบคำบรรยายเพื่อให้ง่ายต่อการรับรู้ของผู้อ่าน

3.4 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ภาพนิ่ง (Static Picture Books) จะประกอบไปด้วยภาพนิ่งหลาย ๆ ชนิดรวมกัน ภาพแต่ละภาพจะมีคุณภาพที่แตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของงาน

3.5 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สื่อประสม (Multimedia Books) เป็นการรวมช่องทางการสื่อสารสองทางหรือมากกว่านั้นเข้าด้วยกันเพื่อเข้ารหัสข่าวสาร เป็นการรวมตัวอักษร ภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวมารวมไว้ด้วยกันตามโครงสร้างแบบเน้นตรง เมื่อผลิตเสร็จสื่อจะออกมาในรูปแบบของสื่อเดี่ยวได้แก่ งานแม่เหล็กหรือ ซีดีรอม

จากทฤษฎีหรือรูปแบบการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำหลักการผลิตสื่อประสม การนำสื่อหลายชนิดมาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นตัวจัดการ และควบคุมให้สื่อต่าง ๆ ให้ แสดงผลออกมาทางหน้าจอและลำโพงของคอมพิวเตอร์ อันประกอบไปด้วย

- 1) ภาพ ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และภาพวิดีโอ

2) เสียง ได้แก่ เสียงบรรยาย เสียงสนทนา ดนตรี และเสียงประกอบอื่น ๆ

3) ข้อความ ซึ่งคอมพิวเตอร์สร้างจากข้อมูลตัวอักษรบนภาพหรือสื่อวีดิทัศน์

4) ความสามารถโต้ตอบกับผู้ใช้ได้ (Interactivity) คือ ความสามารถในการจัดการกับข้อมูลภาพและเสียง ให้แสดงผลบนจอในลักษณะที่โต้ตอบกับผู้ใช้ได้ ไม่ใช้การแสดงผลรวดเร็วจบ (Run Through) แบบวีดิทัศน์ หรือภาพยนตร์ และไม่ใช้การสื่อสารทางเดียว (One-Way Communication)

ดังนั้นผู้ศึกษาเล็งเห็นแนวโน้มของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในอนาคตจะได้รับความนิยมเป็นอย่างมากสอดคล้องกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีของหน้าจอสมาาร์ทโฟน หรือจอคอมพิวเตอร์และทำให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีความสะดวกสบาย และสามารถทำงานได้ทุกที่ ทุกเวลา และความนิยมของการซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ก็มีมากขึ้นในปัจจุบัน

4. แนวความคิดของการบริการสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description) คือการให้บริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีคำบรรยายภาพด้วยเสียง หรือจัดให้มีการบริการเสียงบรรยายภาพเพิ่มเติมเป็นพิเศษในช่วงบางเวลาของรายการที่ไม่มีเสียงบรรยายตามปกติ เพื่อให้คนพิการทางการเห็นหรือผู้ที่มีปัญหาด้านสายตาเข้าถึงหรือรับรู้ และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการโทรทัศน์ได้มากขึ้น สำหรับประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นของบริการเสียงบรรยายภาพเกิดขึ้นจาก พ.ร.บ.การประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2551 มาตรา 36 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิของคนพิการ และคนด้อยโอกาส ให้เข้าถึง หรือรับรู้ และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไปให้คณะกรรมการกำหนดมาตรการพื้นฐานบางประการ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตจัดให้มีบริการที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว คณะกรรมการอาจกำหนดมาตรการส่งเสริมใด ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยคณะกรรมการ พิจารณาสับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุน สนับสนุน หรือส่งเสริมด้วยวิธีการอื่น เพื่อให้มาตรการที่กำหนดตามวรรคหนึ่งเหมาะสมต่อคนพิการ และคนด้อยโอกาสให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นหรือเปิดโอกาสให้คนพิการ และคนด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดังกล่าวด้วยบริการที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของคนพิการ และคนด้อยโอกาสตามวรรคหนึ่งอาจหมายรวมถึง บริการกระจายเสียงที่ออกอากาศรายการอ่านหนังสือเต็ม เวลา หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง หรือบริการคำบรรยายเป็นเสียงสำหรับรายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์, 2551, หน้า 75) สอดคล้องกับ (อารดา ครุจิต, 2558, หน้า 30) ได้ให้ความหมายสื่อเสียงบรรยายภาพคือการให้บริการเพื่อการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับการให้ข้อมูลด้านภาพที่จำเป็นและสำคัญ เช่น ในสื่อโทรทัศน์ คือการบรรยายการแสดง และอธิบายลักษณะของตัวละคร สถานที่ เสื้อผ้า ภาษากาย และการแสดงออกทางสีหน้า จุดประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจ (Comprehension) และความเพลิดเพลิน (Enjoyment) แก่กลุ่มผู้มีความบกพร่องด้านการมองเห็นในการรับชมสื่อต่าง ๆ ทั้งภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวได้เหมือนกับคนทั่วไป สื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อใช้ประโยชน์ทั่วไปแบ่งเป็นสองประเภทได้แก่

4.1 สื่อเสียงบรรยายภาพสำหรับศิลปะที่อยู่กับที่ (Static visual art) ได้แก่ ภาพวาด ประติมากรรม ที่อยู่ในพิพิธภัณฑ์สามารถเป็นทั้งการบรรยายสด หรือการบรรยายแบบบันทึกไว้ล่วงหน้า

4.2 สื่อเสียงบรรยายภาพสำหรับศิลปะที่เคลื่อนไหว (Dynamic Visual Art) ได้แก่ ภาพยนตร์ โทรทัศน์ ละครเวที การแสดงดนตรี กีฬา มีความจำเป็นต้องแทรกเสียงบรรยายในช่วงว่าง (Natural Pauses) ของช่องเสียงสามารถเป็นทั้งการบรรยายสด หรือการบรรยายแบบบันทึกไว้ล่วงหน้าในกรณีของการบรรยายคำใต้ภาพ (Audio Subtitles)

ดังนั้นกฎหมายความเป็นมาสำหรับประเทศไทยจุดเริ่มต้นของบริการเสียงบรรยายภาพเกิดขึ้นจาก พ.ร.บ.การประกอบกิจการวิทยุและโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2551 มาตรา 36 มาตรา 36 เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิของคนพิการ และคนด้อยโอกาส ให้เข้าถึง รับรู้ และใช้ประโยชน์จากรายการของกิจการกระจายเสียง และกิจการโทรทัศน์ได้อย่างเสมอภาคกับบุคคลทั่วไปให้คณะกรรมการกำหนดมาตรการพื้นฐานบางประการ เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตจัดให้มีบริการที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของบุคคลดังกล่าว คณะกรรมการอาจกำหนดมาตรการส่งเสริมใด ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตพิจารณาปฏิบัติตามความเหมาะสม โดยคณะกรรมการอาจพิจารณาสับสนุนค่าใช้จ่ายจากกองทุน หรือสนับสนุนและส่งเสริม

ด้วยวิธีการอื่นก็ได้ เพื่อให้มาตรการที่กำหนดตามวรรคหนึ่งเหมาะสมต่อคนพิการ และคนด้อยโอกาสให้คณะกรรมการรับฟังความคิดเห็นหรือเปิดโอกาสให้คนพิการ และคนด้อยโอกาสมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการดังกล่าวด้วยบริการที่เหมาะสม เพื่อประโยชน์ของคนพิการ และคนด้อยโอกาสตามวรรคหนึ่งอาจหมายความรวมถึง บริการกระจายเสียงที่ออกอากาศรายการอ่านหนังสือเต็มเวลา หรือบริการโทรทัศน์ที่จัดให้มีล่ามภาษามือ บริการคำบรรยายเป็นอักษรวิ่ง หรือบริการคำบรรยายเป็นเสียงในรายการที่นำเสนอข้อมูลข่าวสารสาธารณะ (พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์, 2551, หน้า 75) ดังนั้นกลุ่มที่ได้รับประโยชน์จากการบริการเสียงบรรยายภาพ (Audio Description - AD) กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่มผู้พิการทางการเห็น หรือกลุ่มที่มีปัญหาด้านการมองเห็น ถ้าใช้เกณฑ์ด้านระดับการมองเห็นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มผู้ตาบอดสนิท กลุ่มนี้เป็นผู้ฟังการฟังเสียงจากโทรทัศน์เป็นหลัก ผู้ตาบอดมาตั้งแต่กำเนิดมักจะไม่มีปัญหาเกี่ยวกับระดับของข้อมูลที่รวบรวมได้จากสิ่งที่ได้ยินอยู่เป็นประจำ และบางครั้งก็ไม่นึกว่ารายละเอียดสำหรับการมองเห็นมีมากเพียงใด และจะไม่มี ความทรงจำ ประสบการณ์ด้านภาพมากเท่ากับกลุ่มที่สอง แต่กลุ่มผู้ตาบอดสนิทแต่ไม่ได้ตาบอดตั้งแต่กำเนิด มาสูญเสียการมองเห็นในภายหลัง หรือมาบอดสนิทเมื่อมีอายุมากก็กลับมาความทรงจำหรือประสบการณ์ด้านภาพมากกว่ากลุ่มผู้ตาบอดสนิทแต่กำเนิด

กลุ่มผู้มีสายตาเลือนราง กลุ่มนี้เป็นผู้มองเห็นภาพเลือนราง หรือบางส่วน เช่น การมองเห็นเป็นจุดเล็ก ๆ การมองเห็นเพียงบางมุมของลานตา และการมีสายตาเลือนรางเกิดจากสาเหตุทางด้านสุขภาพ และอายุที่เปลี่ยนแปลง เช่น การมีปัญหาด้านสายตาจากโรคเบาหวาน และโรคตาต่อประเภทต่าง ๆ สายตาเสื่อมตามอายุ เป็นต้น ทำให้เกิดการสื่อสารทางเสียงเพื่อช่วยเหลือกลุ่มผู้มีสายตาเลือนราง ให้เกิดความสะดวก และเกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงสื่อในสังคม

5. แนวคิดเกี่ยวกับการใช้เสียงเพื่อสื่อสารภาพเพื่อผู้พิการทางการมองเห็น (Audio Description -AD) การสร้างเสียงบรรยายเพื่อผู้พิการทางการมองเห็นหรือสื่อเสียงบรรยายภาพ มีการให้คำบรรยายตามภาพยนตร์ และสื่อต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างสารที่สามารถให้คนตาบอด หรือผู้พิการทางการมองเห็นสามารถเข้าใจสื่อของคนปกติได้ เสียงบรรยายภาพเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นศิลปะเป็นลักษณะหนึ่งของบทกวีก็ได้ เพราะหลักการใหญ่ ๆ ของการสร้างสื่อที่เป็น สื่อเสียงบรรยายภาพ คือ การเลือกคำที่มีกรอบความหมายชัดเจน และเอื้อต่อจินตนาการ โดยแบ่งองค์ประกอบการสร้างงานสื่อเสียงบรรยายภาพ ไว้ 4 ส่วนคือ (เสกสรร อามาตย์มนตรี, 2560, หน้า 26)

5.1 การสังเกตการณ์ (Observation) ผู้บรรยายจำเป็นต้องเป็น “ผู้ชม” ที่มีความตระหนักรู้ในการใช้ภาษา โดยผู้บรรยายจำเป็นต้อง สังเกตเห็นทุกองค์ประกอบที่สามารถมองเห็นได้ และเป็นส่วนที่สร้างให้เกิดเรื่องราวขึ้น (ในส่วนของภาพยนตร์ผู้บรรยายต้องได้ชมมาก่อน และทำการวิเคราะห์สิ่งที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์นั้น ๆ และมีการถ่ายทอดออกมาจากการเลือกสรรถ้อยคำที่ให้ความหมายได้ชัดเจน ครอบคลุม และก่อให้เกิดจินตนาการด้วย

5.2 เลือกสิ่งที่ต้องการสื่อสาร (Edit) หลังจากที่ผู้บรรยายได้มีการชมภาพยนตร์ที่ต้องการจะทำสื่อเสียงบรรยายภาพ แล้วจะต้องมีการ “เลือก” สิ่งที่ตนเห็น และวิเคราะห์สาระสำคัญที่ต้องการจะสื่อสารบนพื้นฐานของ “ความสำคัญของสารนั้นต่อการรับรู้ในเหตุการณ์” และบ่อยครั้งที่เวลาในเรื่องเพียงไม่กี่วินาทีจะต้องใช้คำจำนวนมาก เพื่อทำให้เกิดภาพได้

5.3 ภาษา (Language) ผู้ทำสื่อเสียงบรรยายภาพ จะต้องแปลงสิ่งของหรือภาพต่าง ๆ ให้กลายเป็นถ้อยคำ ดังนั้น การเลือกใช้คำที่ชัดเจน เห็นภาพ หรือการเปรียบเทียบกับบางอย่าง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญ

5.4 ทักษะการใช้เสียง (Vocal Skill) ผู้ทำการบรรยายสื่อเสียงบรรยายภาพ จำเป็นต้องมีการพัฒนาเรื่องการใช้เสียง ความหมายที่เกิดขึ้นจากคำ การใช้คำ วรรคตอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่ผิดพลาด รวมถึงเพื่อให้เกิดภาพที่สามารถร้อยเรียงกันเป็นเรื่องราวได้ และหมายรวมถึงการสื่อสารอารมณ์ของเรื่องผ่านเสียงบรรยายด้วย เพื่อให้เสียงทำหน้าที่แทนภาพได้อย่างสมบูรณ์มากที่สุด

6. แนวทางผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ข้อมูลจากทั้งต่างประเทศ และในประเทศพบสองแนวทางในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพคือ แนวทางแบบตรงตัว และแนวทางแบบตีความ ซึ่งแต่ละแนวทางมีความหมายดังนี้ (อารดา ครุจิต, 2558, หน้า 30-33)

6.1 แนวทางบรรยายแบบตรงตัว เน้นเรื่องการบรรยายที่ดี คือ บรรยายไปตามสิ่งที่กำลังดำเนินอยู่ในภาพ และหลีกเลี่ยงการตีความ เช่น บรรยายไปตามที่เห็นขณะนั้น ไม่ควรใส่ความรู้สึกของตัวเองลงไป ในบทบรรยายไม่ควรสอดแทรกความคิดเห็น ไม่ควรตีความหมาย และวิเคราะห์การบรรยายควรเปิดโอกาสผู้ฟังได้รวบรวมความคิด และมีการสรุปเป็นของตัวเอง

6.2 แนวทางบรรยายแบบตีความ เห็นว่าผู้ผลิตเป็นผู้มีอิสระในการตัดสินใจว่าอะไรเหมาะสมตามสามัญสำนึกและเคารพเจตจำนงของเนื้อหาของต้นฉบับสื่อเสียงบรรยายภาพ คือ งานด้านสื่อสารแบบหนึ่งแม้จะมองว่าเป็นการให้บริการเสริมจากรายการโทรทัศน์เดิมที่มีอยู่ แต่ควรต้องมีการสร้างสรรค์เนื้อหาที่เหมาะสมกับ กลุ่มเป้าหมายมากที่สุด เนื่องจากช่องว่างของเสียงที่ไม่มีบทสนทนาส่วนใหญ่มีความยาวไม่มาก และจะต้องใส่เสียงบรรยายที่ต้องสื่อความหมายให้ได้มากที่สุด ดังนั้นควรคำนึงว่าการตีความ หรือเสริมความเล็กน้อยตามบริบทที่จำเป็นจากต้นฉบับนั้น ไม่กระทบต่อความเชื่อ ว่าผู้พิจารณาเห็นสามารถสรุปเนื้อหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองแม้ทั้งสองแนวทางจะมีความแตกต่างกันด้านแนวคิด

ดังนั้นขั้นตอนในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพจะต้องสามารถสื่อสารความหมายที่ปรากฏบนหน้าจอผ่านคำอธิบายทางเสียงเพื่อให้ผู้ที่มีปัญหาทางสายตาได้เข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เท่าเทียมกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีขั้นตอนและระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยที่สำคัญดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการประยุกต์ใช้สื่อเสียงภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการศึกษาและเก็บรวบรวมผลข้อมูลดังนี้

1. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ
2. แบบประเมินคุณภาพหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ที่ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (IOC) จำนวน 3 ท่าน และประเมินคุณภาพเนื้อหาและการออกแบบ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในด้านการออกแบบหนังสือ ด้านสื่อเสียงบรรยายภาพ และด้านการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์
3. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน หนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ผ่านขั้นตอนการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (IOC) จำนวน 3 ท่าน และประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

1. เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ใช้หลักในการดำเนินการพัฒนา 3P ประกอบด้วย

1.1 กระบวนการเตรียมการก่อนการพัฒนา (Pre-Production) 1) ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ 2) วิเคราะห์เนื้อหา หลักการ วิธีการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 3) ออกแบบเค้าโครงการจัดวางตัวอักษร รูปภาพ กราฟิก สื่อวิดีโอเสียงในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ 4) ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แบบประเมินคุณภาพการใช้งาน และ

แบบประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งาน 5) ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (IOC) ของแบบประเมินคุณภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มศึกษา 6) วิเคราะห์ผลการประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อความ (IOC) ของแบบประเมินคุณภาพ และแบบประเมินความพึงพอใจ

1.2 กระบวนการการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (Production) การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โดยใช้แอปพลิเคชัน Flipsnack ตามกระบวนการออกแบบเค้าโครงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ในขั้นตอน การเตรียมการก่อนการพัฒนา (Pre-Production)

1.3 กระบวนการหลังการผลิต (Post-Production) 1) นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 2) แก้ไขหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนการใช้งาน 3) วิเคราะห์และสรุปผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 4) นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ใช้งานกับกลุ่มศึกษา

2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ผู้ศึกษาแบ่งขั้นตอนในการดำเนินการประกอบด้วย 2.1) นำผลงานที่ผ่านการแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ กับกลุ่มศึกษา 2.2) วิเคราะห์ และสรุปผลการประเมินความพึงพอใจของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญและแบบประเมินความพึงพอใจการใช้งานของกลุ่มตัวอย่างเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

จุดประสงค์การวิจัยข้อที่ 1) เพื่อพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ผู้ศึกษาได้ทำการพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ประกอบด้วย 2 บท ดังนี้ บทที่ 1 ทำความรู้จักสื่อเสียงบรรยายภาพ ประกอบด้วยหัวข้อการอธิบายสื่อเสียงบรรยายและประโยชน์ของสื่อเสียงบรรยาย บทที่ 2 ขั้นตอนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยมี 6 องค์ประกอบ ในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การคัดเลือกรายการ องค์ประกอบที่ 2 การเขียนบท องค์ประกอบที่ 3 การตรวจและพิจารณาบท องค์ประกอบที่ 4 การลงเสียง องค์ประกอบที่ 5 การตัดต่อสื่อดิจิทัล องค์ประกอบที่ 6 การประเมินคุณภาพ ซึ่งในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประกอบไปด้วยคลิปวิดีโออินโฟกราฟิกเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยมีความยาวคลิป 7 นาที และนำสื่อชิ้นนี้ไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนในรายวิชาการประยุกต์ใช้สื่อเสียง

ภาพที่ 1 หน้าปกและคู่มือการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

การออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ผู้ศึกษาได้ทำคู่มือและสัญลักษณ์การใช้งานในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงสื่อวิดีโอ สื่อเสียงในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ได้ และสามารถเห็นตัวอย่างขั้นตอน หลักการสร้างสื่อเสียงบรรยายภาพได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ 2 สื่อวิดีโอและสื่อเสียงในระบบดิจิทัลของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

ผลการประเมินคุณภาพ ของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผู้ศึกษาทำการรวบรวมผลการประเมินคุณภาพมาวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (n=3)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
ด้านการออกแบบหนังสือ			
1. ภาพที่ใช้ประกอบเนื้อหา มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	3.33	1.57	ปานกลาง
2. กราฟิกที่ใช้ในสื่อวิดีโออินโฟกราฟิกมีความโดดเด่นและสวยงาม	3.67	0.58	มาก
3. การออกแบบหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความโดดเด่นและทันสมัย	4.33	0.58	มาก
4. การจัดองค์ประกอบของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสม	3.67	0.58	มาก
5. การตัดต่อลำดับภาพและเสียงในสื่อวิดีโออินโฟกราฟิกมีความเหมาะสม	4.67	0.58	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของรูปแบบตัวอักษร	3.33	0.58	ปานกลาง
7. ความเหมาะสมของสีพื้นหลัง	3.33	0.58	ปานกลาง
รวมผลด้านการออกแบบหนังสือ	3.76	0.83	มาก
ด้านเนื้อหา(สื่อเสียงบรรยายภาพ)			
1. เนื้อหาที่ใช้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน	4.33	0.58	มาก
2. เนื้อหาที่มีความถูกต้อง	4	1	มาก
3. ปริมาณเนื้อหาที่มีความเหมาะสม	4.67	0.58	มากที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพของการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (ต่อ)
(n=3)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
4. มีการลำดับเนื้อหาอย่างเป็นขั้นตอน	4.67	0.58	มากที่สุด
5. ภาษาที่ใช้มีความเข้าใจง่าย	4.67	0.58	มากที่สุด
6. เนื้อหาสามารถอธิบายและส่งเสริมการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ	4.67	0.58	มากที่สุด
7. เนื้อหาสร้างความเข้าใจได้ง่ายต่อผู้ที่สนใจผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมด้านเนื้อหา (สื่อเสียงบรรยายภาพ)	4.48	0.60	มาก
ด้านการใช้งาน			
1. สามารถใช้งานได้สะดวกไม่ซับซ้อน	4.33	0.58	มาก
2. ปุ่มการใช้งานสื่อความหมายได้ดี	4	0	มาก
3. ปุ่มการใช้งานได้ง่าย	3.67	0.58	มาก
4. การเชื่อมโยงของส่วนต่าง ๆ มีความสะดวก	3.67	0.58	มาก
5. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา	4.67	0.58	มากที่สุด
6. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	4	0	มาก
7. สามารถนำไปใช้ในสื่อการเรียนการสอนได้	4.67	0.58	มากที่สุด
รวมด้านการใช้งาน	4.14	0.57	มาก
รวมทั้งหมด	4.13	0.73	มาก

จากตารางพบว่า จากการประเมินคุณภาพของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.13 หากพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหา (สื่อเสียงบรรยายภาพ) มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.48 รองลงมาพบว่าด้านการใช้งานมีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.14 และด้านการออกแบบ มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 3.76

อภิปรายผล จากการศึกษาพบว่า การผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก หากมองเป็นรายด้านพบว่า ด้านเนื้อหา มีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 ที่เน้นกระบวนการ เรื่องการสร้างสื่อเสียงบรรยายภาพให้กับผู้พิการทางการเห็น ซึ่งสอดคล้องกับ (อารดา ครุจิต, 2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาหลักการผลิตเสียงบรรยายภาพในโทรทัศน์สำหรับผู้พิการทางการเห็น เพื่อการเข้าถึงสื่อเกี่ยวกับการให้ข้อมูลด้านภาพที่จำเป็นและมีความสำคัญในสื่อโทรทัศน์ที่สามารถสร้างความเข้าใจและความเพลิดเพลิน กลุ่มผู้ได้ประโยชน์โดยตรงจากสื่อคือ กลุ่มคนพิการทางการเห็นทั้งตาบอดสนิทและสายตาลีอนราง และกลุ่มรองได้แก่ กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ต้องการเพิ่มความสามารถด้านภาษา โดยกลุ่มนี้อาจเป็นผู้ไม่มีปัญหาด้านการมองเห็น และกลุ่มผู้ต้องการใช้โทรทัศน์เพื่อการฟัง จากเหตุผลดังกล่าว สอดคล้องกับความเป็นมาความสำคัญของปัญหาของงานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงสื่อในยุคปัจจุบันอย่างเท่าเทียม และเป็นไปในทิศทางเดียวกับหน่วยงาน กสทช. ในการกำกับดูแลสื่อ ให้ประชาชนได้เข้าถึงสื่ออย่างเท่าเทียมกันในสังคม (ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 2559) และทำให้สื่อในยุคปัจจุบันสามารถเข้าถึงได้ทุกคนอย่างเป็นรูปธรรม และเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อรูปแบบใหม่ในอนาคตที่ต้องคำนึงถึงผู้พิการทางการเห็น

จุดประสงค์การวิจัยข้อที่ 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือนักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีการโทรทัศน์และวิทยุกระจายเสียง คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาการประยุกต์ใช้สื่อเสียง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 38 คน ผู้ศึกษาได้รวบรวมข้อมูลความคิดเห็นมาวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (n=38)

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย
1. ความเหมาะสมในการเลือกใช้รูปแบบตัวอักษร	4.53	0.61	มากที่สุด
2. ภาพกราฟฟิก เหมาะสม ชัดเจน สอดคล้องกับเนื้อหา	4.72	0.51	มากที่สุด
3. ขนาดสี ตัวอักษร ชัดเจน สวยงามอ่านง่ายเหมาะกับผู้ใช้เรียน	4.54	0.60	มากที่สุด
4. สีในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความเหมาะสม	4.46	0.68	มาก
5. การเชื่อมโยงเนื้อหาถูกต้อง	4.46	0.72	มาก
6. การออกแบบโดยรวมน่าสนใจ	4.56	0.60	มากที่สุด
7. การเข้าถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์มีความสะดวกไม่ซับซ้อน	4.59	0.55	มากที่สุด
8. ปุ่มและเมนูต่าง ๆ มีความชัดเจน	4.59	0.55	มากที่สุด
9. การเข้าถึงเนื้อหาความสะดวก รวดเร็ว	4.67	0.53	มากที่สุด
10. ระบบมีการประมวลผลรวดเร็ว	4.54	0.64	มากที่สุด
11. เข้าใช้งานง่าย และมีความเหมาะสม	4.59	0.55	มากที่สุด
12. มีรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลาย และน่าสนใจ	4.51	0.60	มากที่สุด
13. เนื้อหาในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เป็นประโยชน์และสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.64	0.49	มากที่สุด
14. มีการจัดเรียงเนื้อหาอย่างเป็นลำดับ	4.67	0.48	มากที่สุด
15. ข้อมูลที่นำมาใช้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะ	4.56	0.60	มากที่สุด
16. สื่อช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในบทเรียน	4.62	0.59	มากที่สุด
17. ข้อมูลเนื้อหา กระชับ และน่าสนใจ	4.46	0.64	มากที่สุด
รวมทั้งหมด	4.57	0.59	มากที่สุด

จากตารางพบว่า จากการประเมินพึงพอใจการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.57

อภิปรายผล การศึกษาความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ จากผลการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าเนื้อหากระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ มีความสำคัญต่อการผลิตสื่อในยุคปัจจุบันที่สนับสนุนให้เกิดความเท่าเทียมกันทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กุลนารี เสือโรจน์, 2558) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์เพื่อผู้พิการทางการเห็น” มีแนวทางการดำเนินงานผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ รายการอาหารทางโทรทัศน์ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการก่อนการผลิต (Pre-Production) 2) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production) และ 3) ขั้นตอนหลังการผลิตรายการ (Post-Production) และมี

กิจกรรมหนุนเสริมการผลิตสื่อเสียงให้มีประสิทธิภาพ เข้าใจในสิ่งที่จะบรรยาย รู้ว่าอะไรคือใจความสำคัญที่ผู้ผลิตต้นทางต้องการสื่อสาร และการจัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่จะบรรยาย การประมวลถ้อยคำให้สั้น กระชับ โคร่งสร้าง ประโยคไม่ซับซ้อนสื่อสารความหมายได้ตรงประเด็นและเป็นถ้อยคำที่ทำให้เกิดจินตนาการต่อภาพหรือเหตุการณ์นั้น ๆ จากกระบวนการและขั้นตอนดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ศึกษาที่มีกระบวนการในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตนวัตกรรมสื่อใหม่ในอนาคต

สรุปผลการวิจัย

ผลการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ผลิตผ่านโปรแกรมสำหรับพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วย 2 บทคือ บทที่ 1 เรื่องทำความรู้จักสื่อเสียงบรรยายภาพ 1.1) เป็นการอธิบายถึงสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description-AD) คืออะไร 1.2) ประโยชน์ของสื่อเสียงบรรยายภาพ บทที่ 2 อธิบายขั้นตอนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยมีองค์ประกอบ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 2.1) การคัดเลือกรายการ 2.2) การเขียนบท 2.3) การตรวจและพิจารณาบท 2.4) การลงเสียง 2.5) การตัดต่อ 2.6) การประเมินคุณภาพ อีกทั้งในหนังสืออิเล็กทรอนิกส์จะประกอบไปด้วยสื่อวีดิโออินโฟกราฟิก 1 คลิป เป็นสื่อวีดิโออินโฟกราฟิกเกี่ยวกับกระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ โดยมีความยาวคลิป 7 นาที นำไปเป็นสื่อเสริมในรายวิชาการประยุกต์ใช้สื่อเสียง จากการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.13, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.73$ และผลการประเมินความพึงพอใจหลังการใช้งานหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เรื่อง กระบวนการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย (\bar{X}) เท่ากับ 4.57, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน $S.D.=0.59$ จากผลการวิจัยดังกล่าวเป็นสิ่งที่ตอบสนองนโยบายของภาครัฐบาลที่ส่งเสริมความเท่าเทียมของผู้ที่มีปัญหาทางสายตาให้ได้รับข้อมูลข่าวสารความบันเทิงที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นขั้นตอนหรือกระบวนการในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพมีความสำคัญเป็นอย่างมากในด้านการสื่อสารข้อมูลที่ปรากฏในสื่อวีดิโอในระบบดิจิทัล เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน อีกทั้งงานวิจัยชิ้นนี้ยังส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้ที่สนใจในการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพเพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาทางสายตาได้อย่างเป็นรูปธรรม

การอ้างอิง

- กุลธิดา เต่นวิทยานนท์. (2561). “อึ๊ก” โอกาสที่มากกับความท้าทายของธุรกิจสิ่งพิมพ์ไทย. <https://www.pwc.com/th/en/pwc-thailand-blogs/blog-20180628.html>
- กุลนารี เสือโรจน์. (2558). การวิจัยถอดบทเรียนหลักการเขียนบทสื่อเสียงบรรยายภาพรายการอาหารทางโทรทัศน์เพื่อผู้พิการทางการเห็น. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไกรพ เจริญโสภาก. (2554). หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-Book. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทับทิมทอง กอบัวแก้ว และวัชรนนท์ สุปัตติ. (2563). การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ E-Book. <https://tubtimthongko.wixsite.com/ebooklearning/blank-6>
- ธาริณี อินทรนันท์. (2561). คู่มือการผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ (Audio Description-AD)เบื้องต้น. อิสระดี.
- ประกาศคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการ โทรคมนาคมแห่งชาติ. (2559,31 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 133 ตอนพิเศษ 193 ง. หน้า 54.
- ประคองศรี ภาเรือง. (2560). *โครงสร้างทั่วไปของหนังสืออิเล็กทรอนิกส์*. <http://vandalearning.com/>
- พระราชบัญญัติการประกอบกิจการกระจายเสียงและกิจการโทรทัศน์. (2551, 04 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 125 ตอนที่ 42. หน้า 75.

พิชยา วัฒนนะนุกูล, วาสนา ผิวขม และเปรม จันทร์สว่าง. (2560). พฤติกรรมและปัจจัยการใช้สมาร์ทโฟนในกลุ่มวัยรุ่น.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ภัทธีรา สารากรบริรักษ์. (2558). เสียงบรรยายภาพที่คนพิการทางการเห็นต้องการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. บริการโทรทัศน์เพื่อการ
เข้าถึงของคนพิการ. <http://bcp.nbt.go.th/th/detail/2018-03-21-15-22-31>.

เสกสรร อามาศย์มนตรี. (2560). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้แบบฐานสมรรถนะ เรื่อง การผลิตสื่อเสียงบรรยายภาพ.

(วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชาเทคโนโลยีเทคนิคศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ.

อารดา ครุจิต. (2558). หลักการผลิตเสียงบรรยายภาพ. (Audio Description). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.